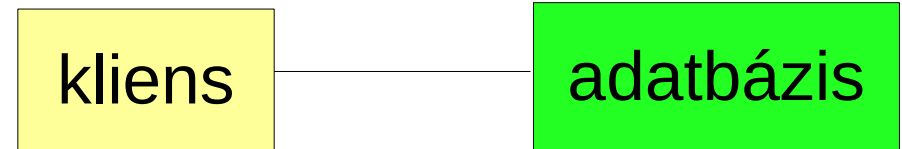

Többfelhasználós adatbázis környezetek,
tranzakciók, internetes megoldások

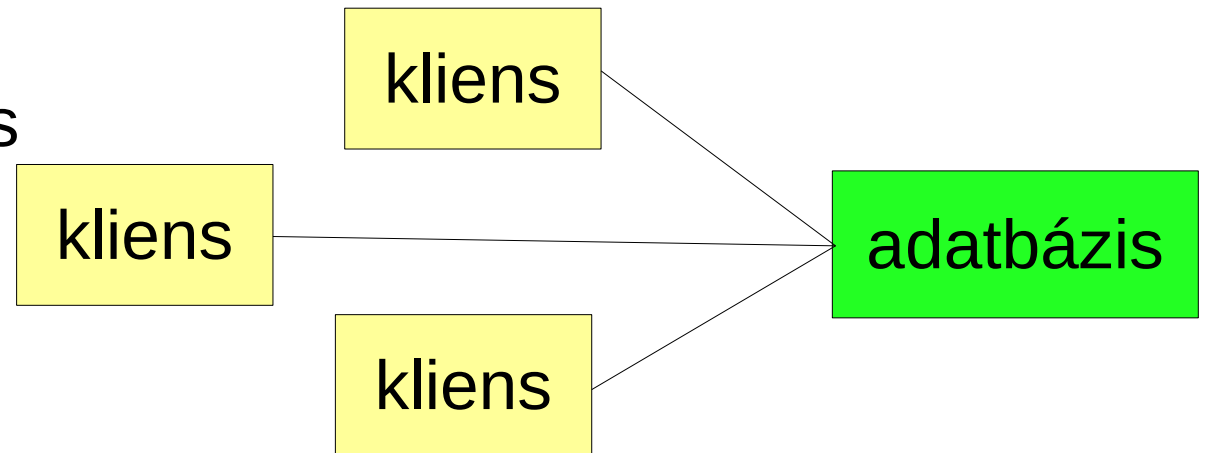
Alkalmazás modellek

Egy felhasználós környezet

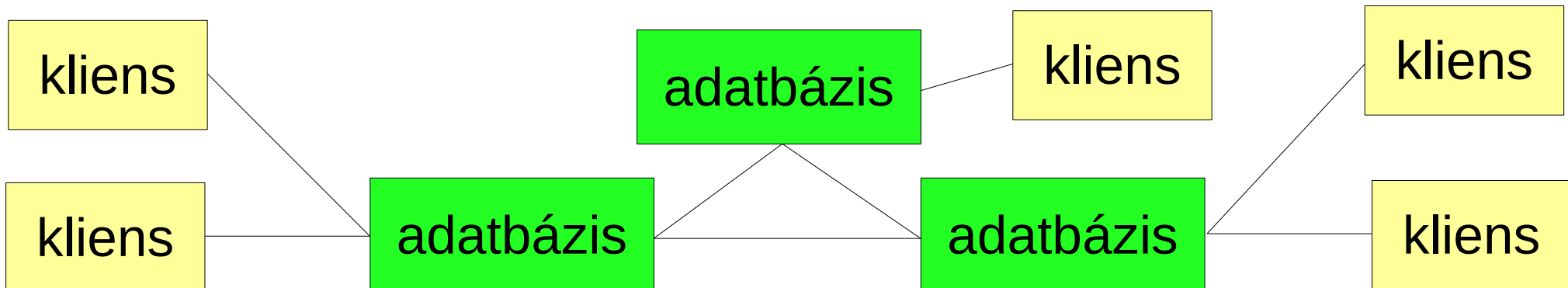

Több felhasználós környezet

Központi adatbázis

Osztott adatbázis

Tranzakciók

A tranzakció egy egység, mely során különböző adatokat olvasunk az adatbázisból illetve módosítunk

A tranzakciónak konzisztens adatbázis képet kell látnia

A tranzakció végrehajtása során az adatbázis időlegesen inkonzisztens lehet

A tranzakció befejezésével (Commit) az adatbázisnak konzisztens állapotba kell kerülnie

A tranzakció véglegesítése után a módosításokat rendszerhiba esetén is meg kell őriznie az adatbázis-kezelőnek

Több tranzakció hajtható végre párhuzamosan

Két kezelendő probléma:

- Hardver hiba, rendszer leállás
- Több tranzakció konkurens végrehajtása

Tranzakció példa

1. **read**(A)
2. $A := A - 50$
3. **write**(A)
4. **read**(B)
5. $B := B + 50$
6. **write**(B)

Az **A** számláról 50 forintot utalunk át a **B** számlára

Atomikus művelet szükséges – ha a tranzakció a 3. és 6. lépés között megszakad a módosítás nem kerülhet be az adatbázisba, mert inkonzisztenciához vezet (mindent vagy semmit)

Konzisztencia feltétel – a tranzakció végrehajtása után nem változik $A+B$ értéke (konzisztens állapot fenntartása)

Elszigeteltség feltétel – ha a tranzakció 3. és 6. lépése között egy másik tranzakció is dolgozik a részlegesen aktualizált adatbázison, akkor inkonzisztens képet fog kapni

Az elszigeteltség megvalósítható a tranzakció egymás utáni végrehajtásával

A tranzakciók konkurens végrehajtása előnyösebb, de ehhez további feltételek szükségesek

Állandóság feltétel – ha a tranzakció sikeresen befejeződött, akkor a tranzakció eredményét az adatbázis-kezelő összeomlása esetén is meg kell őrizni

ACID (Atomicity, Consistency, Isolation, Durability)

Tranzakció állapotok

Aktív – a tranzakció végrehajtása során

Részlegesen véglegesített – a tranzakció utolsó utasításának végrehajtása után

Sikertelen – a normál végrehajtás nem folytatható

Megszakított – az adatbázis tartalma visszaáll a tranzakció megkezdése előtti konzisztens állapotba (Rollback)

Véglegesített – sikeres befejezés (Commit)

Konkurens tranzakciók – tábla és rekord szintű zárolások

A tranzakció által zárolt adatokat más tranzakciók nem módosíthatják

Más tranzakciók a zárolt rekordok tranzakció megkezdése előtti konzisztens állapotát látják (read committed)

Tranzakció kezdés és lezárás

Minden DDL utasítás előtt a folyamatban lévő tranzakció automatikusan véglegesítésre kerül (Commit)

Minden DDL utasítás automatikusan véglegesítésre kerül
DDL utasítás nem vonható vissza (Rollback)

Minden DML utasítás egy tranzakciót indít, ha nincs már folyamatban egy tranzakció

A tranzakció tulajdonosa a tranzakció közbeni pillanatnyi, esetleg inkonzisztens adatokat látja

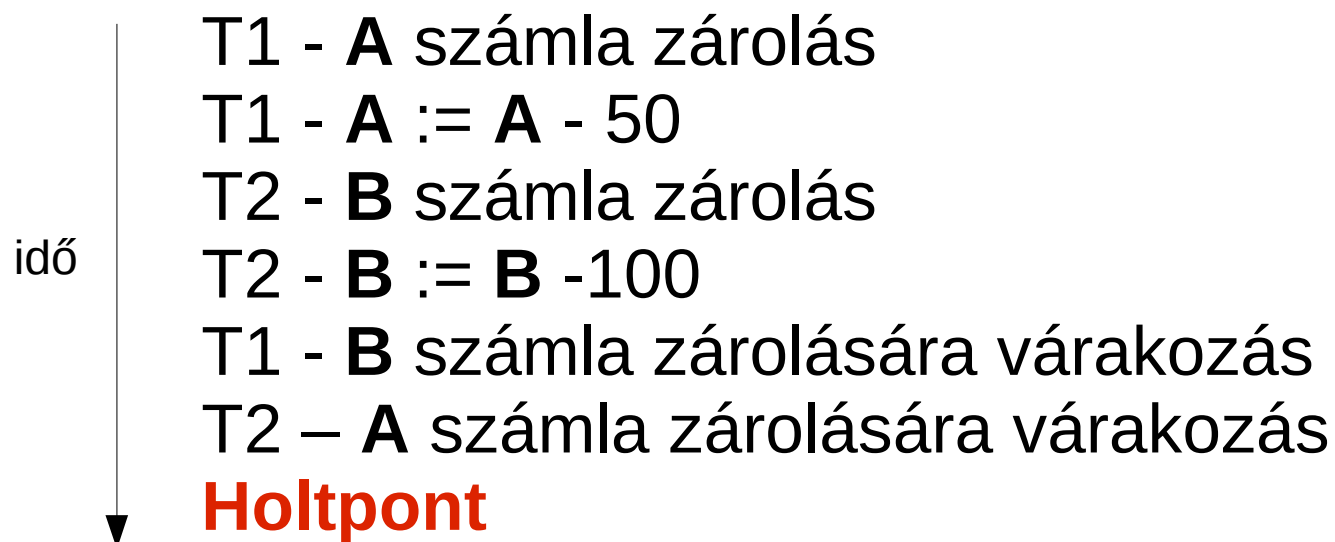
A többi felhasználó mindig konzisztens képet lásson
(pl. SELECT)

Holtpont kezelés

Két tranzakciót hajtunk végre párhuzamosan

T1. **A** számláról 50 forintot utalunk **B** számlára

T2. **B** számláról 100 forintot utalunk **A** számlára

Holtpont megelőzés, kezelés

Az egyik vagy mindkét tranzakció megszakításával
(Rollback)

Hibalehetőségek

Logikai hibák: a tranzakció nem fejezhető be valamilyen belső hiba miatt

Rendszer hibák: az adatbázis-kezelő megszakítja a tranzakciót, pl. holtpont miatt

Rendszer összeomlás: áramszünet, hardver vagy szoftver hiba következtében

Feltételezés: az összeomlás következtében a lemez tartalom nem sérül, de a memória tartalom (bufferek) elveszik

Lemez összeomlás: pl. lemez fej meghibásodás, hiba detektálható, a lemezek ellenőrző összegeket használnak, hibatűrő rendszerek pl. RAID 1

Helyreállítási algoritmusok

A helyreállítási algoritmusok célja, hogy rendszerösszeomlás után biztosítsák, visszaállítsák az adatbázis konzisztens állapotát

Két részből tevődik össze

1. A normál tranzakciók során végrehajtott műveletek, hogy elég információnk legyen az összeomlás utáni helyreállításhoz, tranzakció log fájl

2. Az összeomlás után végrehajtott műveletek az adatbázis konzisztens állapotának helyreállításához

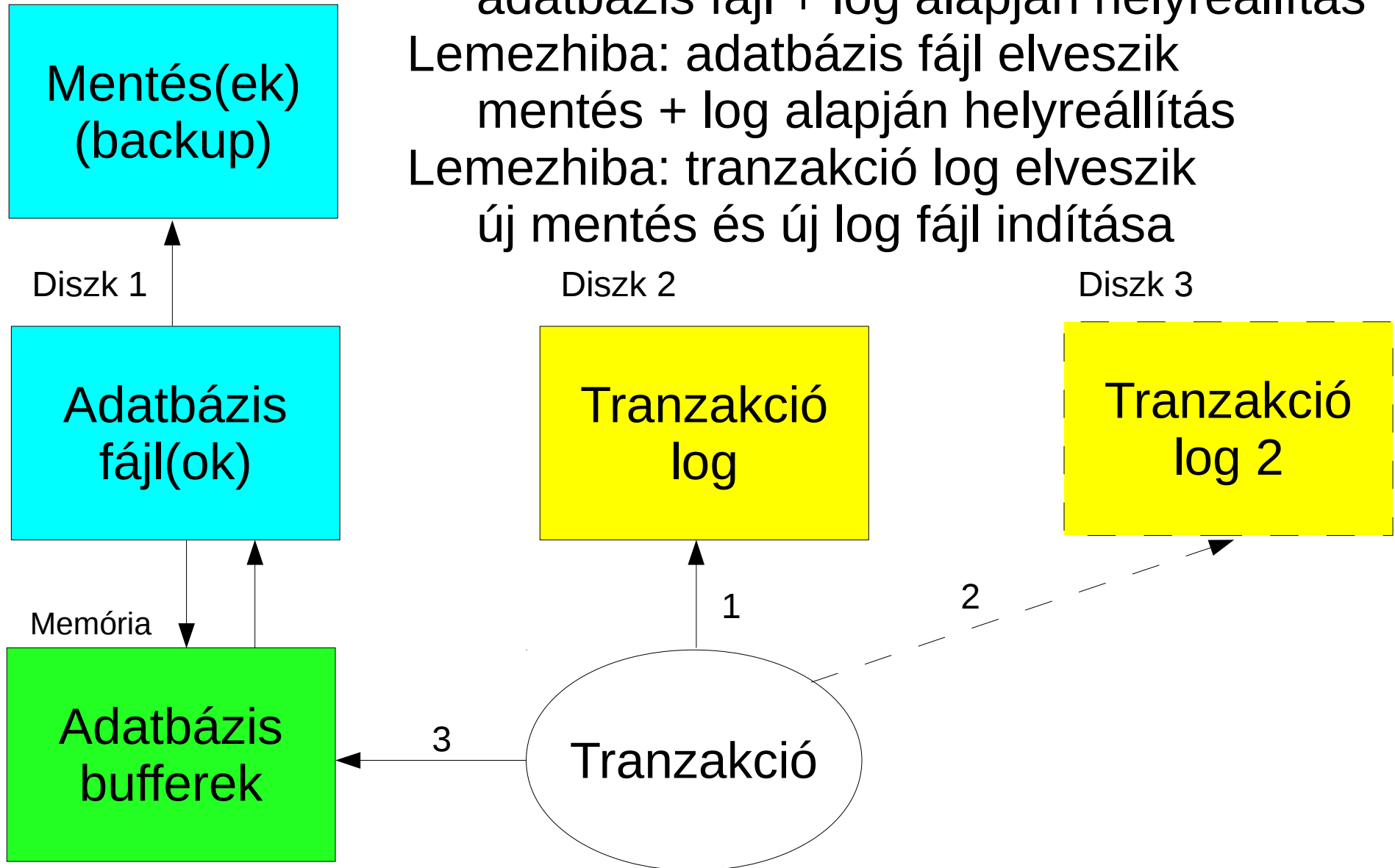
Összeomlás után a tranzakció log fájl elemzése:

Megszakadt tranzakciók visszavonása

Véglegesített, de az adatbázisban nem megjelenő módosítások újbóli végrehajtása

Tranzakciók és fájlok

Hardver/szoftver hiba: bufferek elvesznek
adatbázis fájl + log alapján helyreállítás
Lemezhiba: adatbázis fájl elveszik
mentés + log alapján helyreállítás
Lemezhiba: tranzakció log elveszik
új mentés és új log fájl indítása

Kétfázisú commit

Osztott adatbázisok esetén

Egy vezérgép és több alárendelt (időtűllépés)

1. fázis

Vezérgépről végrehajtandó parancsok az alárendelteknek

Alárendeltek végrehajtják (nincs még commit)

Alárendeltek visszajeleznek a vezérgépnek sikeres/sikertelen

2. fázis (sikeres első fázis)

Vezérgépről commit üzenet az alárendeltekhez

Alárendeltek commit és zárolások feloldása

Alárendeltek visszajeleznek a vezérgépnek sikeres/sikertelen

Vezérgép is commit

2. fázis (sikertelen első fázis)

Vezérgépről rollback üzenet a kliensekhez

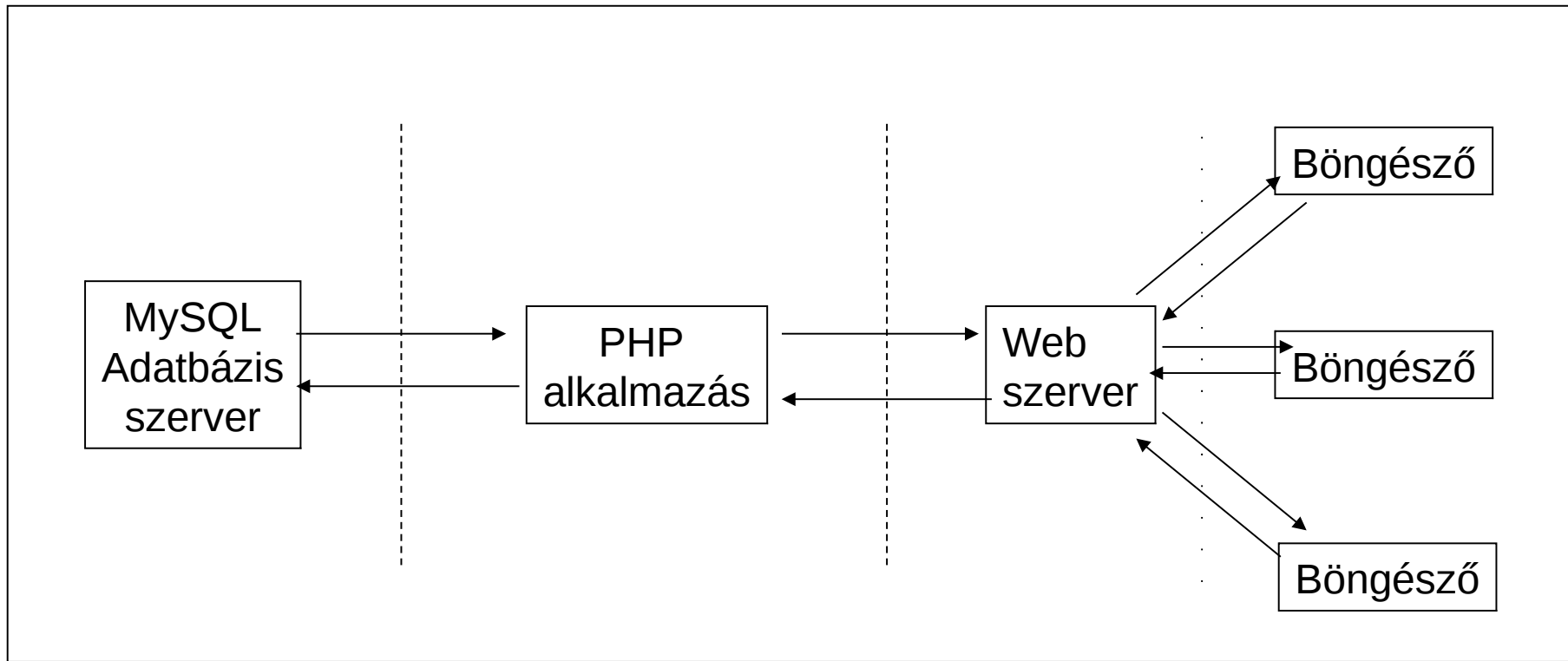
Alárendeltek rollback

Alárendeltek visszajeleznek a vezérgépnek sikeres/sikertelen

Vezérgép is rollback

Internetes adatbázisok

Három rétegű (three tier) megoldás (kliens - szerver)

Adat réteg

Alkalmazás
réteg
(üzleti logika)

Prezentációs réteg
(felhasználói interfész)

Kliens – szerver megoldás

Előnyök:

Minden adat a szerveren található: nagyobb biztonság
Szoftver és adatkarbantartás egyszerűbb

Hátrányok:

Szerver kiesés blokkolja a szolgáltatást
Szerver túlterhelhető

Hátrányok kiküszöbölése

Szerver kiesés – magas rendelkezésre állás

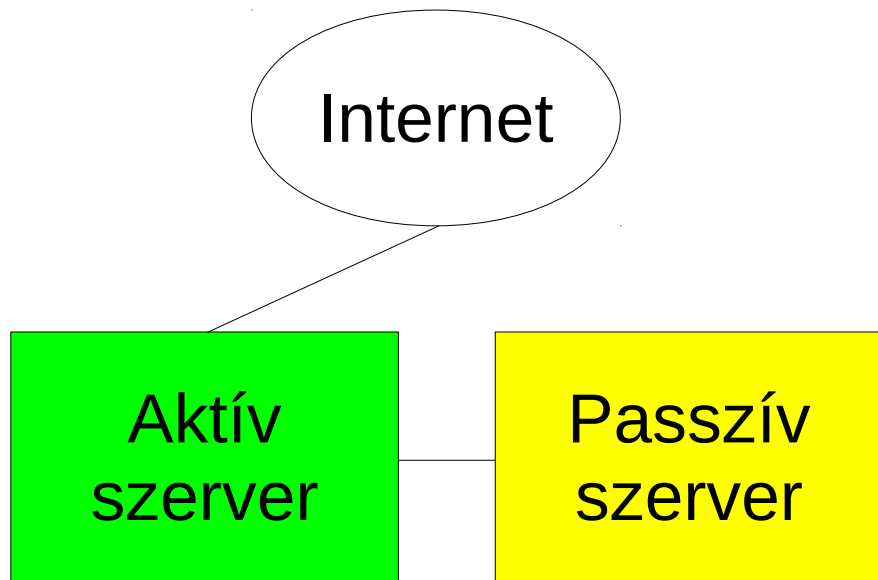
Redundáns szerverek (aktív/passzív)

Túlterhelés - terhelés szétosztás (load balancing)

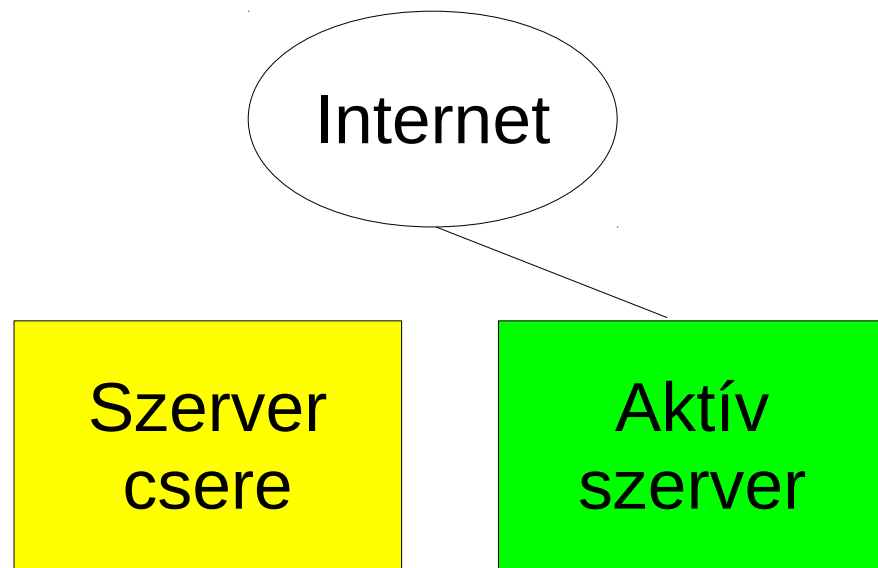
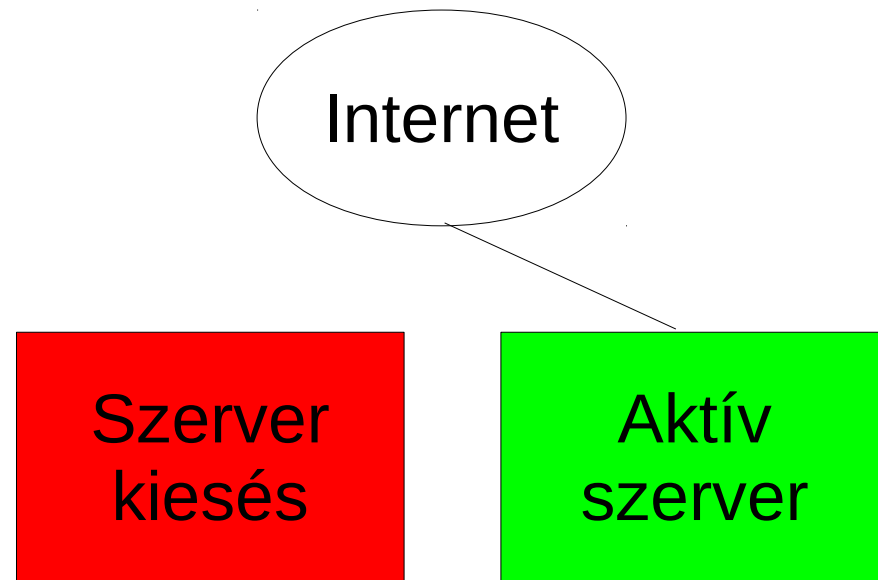
Szerver klaszter, több szerver között osztjuk meg a feladatot

Vékony és vastag kliens megoldások

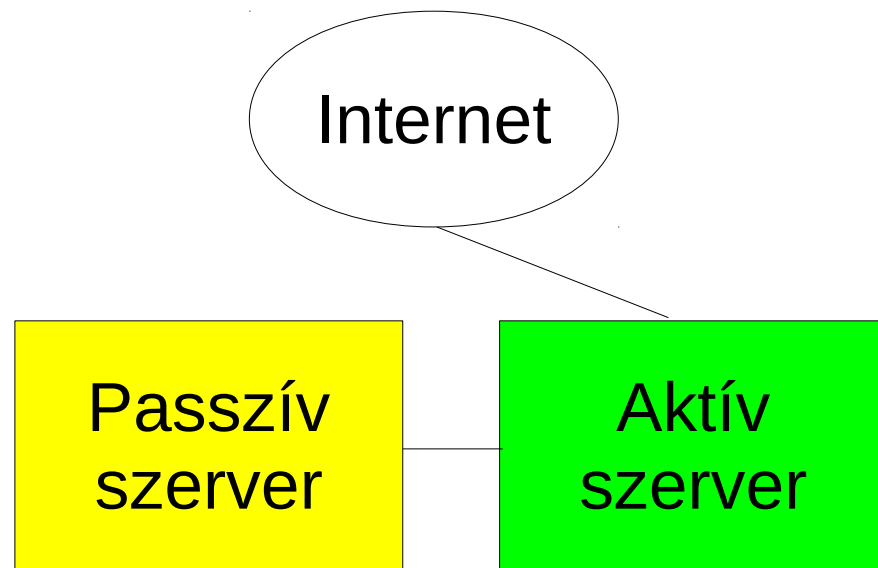
Redundáns szerver

szinkronizálás

adatbázis tükrözés

szinkronizálás

Terhelés szétosztás (load balance)

